

Nicole Krauss

Τι σημαίνει
να είσαι άντρας

Μετάφραση: Ιωάννα Ηλιάδη

ΜΕΤΟΙΧΜΙΟ

Περιεχόμενα

1. Ελβετία	11
2. Ο Ζούσια στη στέγη	39
3. Εγώ κοιμόμουν, μα ξαγρύπνα μου η καρδιά ...	63
4. Η συντέλεια του κόσμου	89
5. Βλέποντας τον Ερσαντί	135
6. Μελλοντικές έκτακτες ανάγκες	163
7. Amour	187
8. Στον κήπο	203
9. Ο σύζυγος	225
10. Τι σημαίνει να είσαι άντρας	277

Ελβετία

Πάνε τριάντα χρόνια από την τελευταία φορά που είδα τη Σοράγια. Στο διάστημα αυτό προσπάθησα να τη βρω μόνο μία φορά. Νομίζω ότι φοβόμουν να τη δω, φοβόμουν να προσπαθήσω να την καταλάβω τώρα που ήμουν μεγαλύτερη και ενδεχομένως θα μπορούσα – που είναι το ίδιο, υποθέτω, με το να πω ότι φοβόμουν τον εαυτό μου, αυτό που πιθανόν να ανακάλυπτα πίσω απ’ όσα θα καταλάβαινα. Τα χρόνια περνούσαν και τη σκεφτόμουν ολοένα και λιγότερο. Πήγα στο πανεπιστήμιο, ύστερα έκανα μεταπτυχιακό, παντρεύτηκα νωρίτερα απ’ ό,τι φανταζόμουν και απέκτησα δύο κόρες με μόνο έναν χρόνο διαφορά. Αν ποτέ περνούσε απ’ το μυαλό μου η Σοράγια, τρεμοφέγγοντας φευγαλέα σε μια υδραργυρική αλυσίδα συνειρμών, εξίσου γρήγορα χανόταν πάλι.

Γνώρισα τη Σοράγια όταν ήμουν δεκατριών, τη χρονιά που η οικογένειά μου έζησε στο εξωτερικό, στην Ελβετία. «Πάντα να περιμένετε το χειρότερο»: Αυτή η φράση θα μπορούσε να είναι το μότο της οικογένειας αν ο πατέρας μου δεν είχε καταστήσει σαφές ότι τη θέση αυτήν κατείχε το «Μην εμπιστεύεστε κανέναν, να υποψιάζεστε τους πά-

ντες». Ζούσαμε στην άκρη ενός γκρεμού, αν και το σπίτι μας ήταν εντυπωσιακό. Ήμασταν ευρωπαϊοί Εβραίοι, ακόμα και στην Αμερική, που σημαίνει ότι ολέθρια πράγματα είχαν συμβεί και θα μπορούσαν να συμβούν ξανά. Οι γονείς μας καβγάδιζαν βίαια, ο γάμος τους ήταν διαρκώς στα πρόθυρα της κατάρρευσης. Η οικονομική καταστροφή επίσης караδοκούσε: Μας είχαν προειδοποιήσει ότι η οικία μας σύντομα θα έπρεπε να πουληθεί. Είχαν να μπου χρήματα στο σπίτι από τότε που ο πατέρας μας εγκατέλειψε την οικογενειακή επιχείρηση έπειτα από χρόνια έντονων καθημερινών προστριβών με τον παππού μου. Όταν εκείνος επέστρεψε στις σπουδές του, εγώ ήμουν δύο χρονών, ο αδελφός μου τεσσάρων και η αδελφή μου δεν είχε γεννηθεί ακόμη. Μετά τα προπαρασκευαστικά μαθήματα ακολούθησε η Ιατρική Σχολή στο Κολούμπια κι ύστερα η ειδικότητα στην ορθοπεδική χειρουργική στο Νοσοκομείο Ειδικής Χειρουργικής – αν και τι είδους «ειδική» ήταν δεν το ξέραμε. Κατά τη διάρκεια των έντεκα εκείνων χρόνων εκπαίδευσης ο πατέρας μου πέρασε αμέτρητες νύχτες εφμερεύοντας στα Επείγοντα, υποδεχόμενος μια φρικιαστική παρέλαση θυμάτων: από τρακαρίσματα αυτοκινήτων, από ατυχήματα με μηχανές και μια φορά από τη συντριβή ενός αεροπλάνου της Ανιανσα που ταξίδευε προς την Μπογκοτά και καρφώθηκε σ' έναν λόφο στο Κόουβ Νεκ. Κατά βάθος, ίσως να είχε γαντζωθεί στην προληπτική πεποίθηση ότι οι νυχτερινές του μάχες με τη φρίκη θα μπορούσαν να γλιτώσουν την οικογένειά του απ' αυτήν. Όμως κάποιο θυελλώδες σεπτεμβριάτικο απόγευμα ένα φορτηγάκι που

κινούνταν με μεγάλη ταχύτητα χτύπησε τη γιαγιά μου στη γωνία της Πρώτης Λεωφόρου με την Πεντηκοστή Οδό, προκαλώντας της εγκεφαλική αιμορραγία. Όταν ο πατέρας μου έφτασε στο νοσοκομείο Μπέλβιου, η μητέρα του ήταν ξαπλωμένη σε ένα φορείο στον θάλαμο επειγόντων περιστατικών. Του έσφιξε το χέρι και έπεσε σε κώμα. Έξι εβδομάδες αργότερα πέθανε. Διγότερο από έναν χρόνο μετά τον θάνατό της ο πατέρας μου τέλειωσε την ειδικότητά του και πήρε την οικογένειά μας στην Ελβετία, όπου ξεκίνησε ως υπότροφος την εξειδίκευσή του στην τραυματολογία.

Το γεγονός ότι η Ελβετία –ουδέτερη, αλπική, εύτακτη– διαθέτει το καλύτερο ισοτιπούτο στον κόσμο για την αντιμετώπιση τραυμάτων μοιάζει παράδοξο. Ολόκληρη η χώρα απέπνεε τον καιρό εκείνον μια ατμόσφαιρα σανατορίου ή ασύλου. Αντί για μαλακή επένδυση στους τοίχους είχε το χιόνι, που βούβαινε και απάλυνε τα πάντα, ώσπου ύστερα από τόσους αιώνες οι Ελβετοί απλώς κατέληξαν ενστικτωδώς να βουβάνουν τον εαυτό τους. Ή ίσως αυτό ακριβώς να ήταν το θέμα: Μια χώρα που έδειχνε τέτοια φοβερή εμμονή με την αυτοσυγκράτηση, την ευπρέπεια και τη συμμόρφωση, με την κατασκευή ωρολογιακών μηχανισμών, με τη συνέπεια των τρένων δεν θα μπορούσε παρά να έχει, εξυπακούεται, ένα πλεονέκτημα στην αντιμετώπιση της έκτακτης ανάγκης ενός σώματος που έχει γίνει κομμάτια. Το ότι η Ελβετία είναι επίσης μια πολύγλωσση χώρα ήταν αυτό που έδωσε στον αδελφό μου και σ' εμένα μιαν απροσδόκητη ανάσα από την οικογενειακή κατήφεια. Το ισοτιπούτο βρισκόταν στη Βασιλεία, όπου μιλούν τα

ελβετικά γερμανικά, ωστόσο η μητέρα μου ήταν της άποψης ότι έπρεπε να συνεχίσουμε τα γαλλικά μας. Τα ελβετικά γερμανικά διέφεραν ελάχιστα από τα γερμανικά, και δεν μας επιτρεπόταν να αγγίζουμε οτιδήποτε έστω κι ελάχιστα γερμανικό, τη γλώσσα της γιαγιάς μας από την πλευρά της μητέρας μας, ολόκληρη η οικογένεια της οποίας είχε δολοφονηθεί από τους Ναζί. Επομένως μας έγραψαν στο Διεθνές Σχολείο στη Γενεύη. Ο αδελφός μου έμενε στην εστία, εγώ όμως, έχοντας μόλις κλείσει τα δεκατρία, δεν ήμουν αρκετά μεγάλη. Προκειμένου να σωθώ από τα τραύματα που σχετίζονταν με τα γερμανικά, βρέθηκε για μένα μια λύση στα δυτικά περίχωρα της Γενεύης και τον Σεπτέμβριο του 1987 έγινα οικότροφος στο σπίτι μιας αναπληρώτριας καθηγήτριας αγγλικών ονόματι κυρία Έλντερφιλντ. Είχε τα μαλλιά της βαμμένα στο χρώμα του σταχτού και τα μάγουλά της ήταν ροδαλά σαν ανθρώπου που μεγάλωσε σε υγρό κλίμα, όμως, παρ' όλα αυτά, φαινόταν ηλικιωμένη.

Το μικρό μου υπνοδωμάτιο είχε ένα παράθυρο που έβλεπε σε μια μηλιά. Τη μέρα που έφτασα εκεί, παντού γύρω της ήταν πεσμένα κόκκινα μήλα που σάπιζαν στον φθινοπωρινό ήλιο. Μέσα στο δωμάτιο υπήρχε ένα μικρό γραφείο, μια πολυθρόνα για ανάγνωση κι ένα κρεβάτι, στα πόδια του οποίου ήταν μια διπλωμένη γκρίζα μάλλινη στρατιωτική κουβέρτα, τόσο παλιά, που θα μπορούσε να έχει χρησιμοποιηθεί σε κάποιον παγκόσμιο πόλεμο. Η καφετιά μοκέτα ήταν τριμμένη μέχρι το υφάδι της στο κατώφλι.

Δύο άλλες οικότροφοι, δεκαοκτώ χρονών και οι δύο,

μοιράζονταν την πίσω κρεβατοκάμαρα στο τέλος του διαδρόμου. Τα στενά κρεβάτια και των τριών μας ανήκαν κάποτε στους γιους της κυρίας Έλντερφιλντ, ωστόσο εκείνοι είχαν μεγαλώσει και φύγει από το σπίτι πολύ προτού φτάσουμε εμείς τα κορίτσια να τα καταλάβουμε. Φωτογραφίες των αγοριών της δεν υπήρχαν, κι έτσι ποτέ δεν μάθαμε πώς ήταν στην όψη, σπανίως όμως ξεχνούσαμε ότι κοιμόντουσαν κάποτε στα κρεβάτια μας. Ανάμεσα σ' εμάς, στην κυρία Έλντερφιλντ και στους απόντες γιους υπήρχε μια σύνδεση σαρκική. Στον σύζυγό της δεν γινόταν ποτέ η παραμικρή αναφορά – αν όντως είχε υπάρξει ποτέ σύζυγος. Η κυρία Έλντερφιλντ δεν ήταν από τους ανθρώπους που καλοδέχονται τις προσωπικές ερωτήσεις. Όταν ήταν ώρα για ύπνο, μας έσβηγε τα φώτα δίχως δεύτερη κουβέντα.

Το πρώτο μου βράδυ στο σπίτι της κάθισα κατάχαμα στο δωμάτιο των μεγαλύτερων κοριτσιών, ανάμεσα στις στοίβες των ρούχων τους. Πίσω στην πατρίδα τα κορίτσια ψεκάζονταν με μια φτηνή αντρική κολόνια που την έλεγαν *Drakkar Noir*. Όμως το δυνατό άρωμα που πότιζε τα ρούχα των κοριτσιών αυτών μου ήταν άγνωστο. Αναμεμειγμένο με τη θερμότητα του κορμιού τους και τη χημεία του δέρματός τους, μαλάκωνε κάπως, αλλά από καιρού εις καιρόν αναδινόταν τόσο έντονο από τα σκεπάσματά τους και τις πεταμένες μπλούζες τους, που η κυρία Έλντερφιλντ άνοιγε με το ζόρι τα παράθυρα και ο κρύος αέρας απογύμνωνε για άλλη μια φορά τα πάντα.

Άκουγα τα μεγαλύτερα κορίτσια να κουβεντιάζουν για τη ζωή τους με κωδικοποιημένες λέξεις που δεν καταλά-

βαινα. Γελούσαν με την αφέλειά μου, αλλά καμία από τις δύο δεν μου φέρθηκε ποτέ παρά μόνο με καλοσύνη. Η Μαρί είχε έρθει από την Μπανγκόκ μέσω Βοστόνης και η Σοράγια από την Τεχεράνη μέσω του Δέκατου Έκτου Διαμερίσματος του Παρισιού. Ο πατέρας της ήταν ο βασιλικός μηχανικός του σάχη προτού η επανάσταση οδηγήσει την οικογένειά της στην εξορία – πολύ αργά για να βρουν χρόνο να πακετάρουν τα παιχνίδια της Σοράγια, αλλά όχι τόσο ώστε να μην προλάβουν να μεταφέρουν το μεγαλύτερο μέρος της κινητής περιουσίας τους. Η αποχαλίνωση –σεξ, διεγερτικά, άρνηση συμμόρφωσης– ήταν ο λόγος που είχαν καταλήξει και οι δύο στην Ελβετία για μία επιπλέον σχολική χρονιά, ένα δέκατο τρίτο έτος για το οποίο καμία από τις δύο δεν είχε ξανακούσει.

Ξεκινούσαμε για το σχολείο μας στο σκοτάδι. Για να φτάσουμε στη στάση του λεωφορείου έπρεπε να διασχίσουμε έναν αγρό που μέχρι τις αρχές Νοεμβρίου είχε καλυφθεί πια από χιόνι, μέσα από το οποίο ξεπετάγονταν καφετιοί μίσχοι σαν ορθωμένα σπαθιά. Πάντοτε αργούσαμε. Πάντοτε ήμουν η μόνη που είχε φάει κάτι. Κάποιες τα μαλλιά ήταν πάντα νωπά, οι άκρες παγωμένες. Στριμωχνόμασταν η μια δίπλα στην άλλη κάτω από το στέγαστρο της στάσης, εισπνέοντας από δεύτερο χέρι τον καπνό του τσιγάρου της Σοράγια. Φτάναμε με το λεωφορείο μέχρι πέρα από την αρμένικη εκκλησία, στο πορτοκαλί τραμ. Ύστερα ακολουθούσε μια μεγάλη διαδρομή μέχρι το σχολείο, στην άλλη

πλευρά της πόλης. Είχαμε διαφορετικά προγράμματα, οπότε η καθεμιά μας γύριζε μόνη της στο σπίτι. Μόνο την πρώτη μέρα, επειδή επέμενε η κυρία Έλντερφιλντ, συναντηθήκαμε με τη Μαρί για να επιστρέψουμε μαζί, αλλά πήραμε το τραμ προς τη λάθος κατεύθυνση και καταλήξαμε στη Γαλλία. Ύστερα απ' αυτό έμαθα τον δρόμο και συνήθως έσπαγα τη διαδρομή στα δύο, σταματώντας στο ψιλικατζίδικο δίπλα στη στάση του τραμ, όπου, προτού πάρω το λεωφορείο, αγόραζα καραμέλες από τα ανοιχτά δοχεία, τα οποία, σύμφωνα με τη μητέρα μου, έβριθαν από μικρόβια αγνώστων.

Δεν είχα υπάρξει ποτέ ξανά τόσο χαρούμενη ή τόσο ελεύθερη. Δεν είχα ξεφύγει μόνο από τη δύσκολη και ανήσυχη ατμόσφαιρα της οικογένειάς μου αλλά και από το μίζερο σχολείο μου στην πατρίδα, με τα μικροπρεπή, ευερέθιστα κορίτσια και την ολυμπιακών διαστάσεων σκληρότητά τους. Ήμουν πολύ μικρή για δίπλωμα οδήγησης, κι έτσι ποτέ δεν είχα άλλο μέσο διαφυγής πέρα από τα βιβλία ή τους περιπάτους στο δάσος πίσω από το σπίτι μας. Τώρα περνούσα τις ώρες μετά το σχολείο περπατώντας στην πόλη της Γενεύης. Ποτέ δεν είχα συγκεκριμένο προορισμό, παρότι συχνά κατέληγα δίπλα στη λίμνη, όπου χάζευα τα τουριστικά πλοιάρια να έρχονται και να φεύγουν ή επινοούσα ιστορίες για τους ανθρώπους που έβλεπα, ειδικά για εκείνους που έρχονταν να φασωθούν στα παγκάκια. Κάποιες φορές δοκίμαζα ρούχα στο H&M ή περιπλανιόμουν στην Παλιά Πόλη, όπου κάτι με τραβούσε ολόένα να επιστρέφω στο επιβλητικό μνημείο της Θρη-

σκευτικής Μεταρρύθμισης, στα ανεξιχνίαστα πρόσωπα των πανύψηλων πέτρινων Προτεσταντών, από τα ονόματα των οποίων το μόνο που θυμόμουν ήταν αυτό του Ιωάννη Καλβίνου. Τότε δεν ήξερα ακόμη τον Μπόρχες, κι ωστόσο καμιά άλλη στιγμή της ζωής μου δεν υπήρξα πιο κοντά στον αργεντινό συγγραφέα, που είχε πεθάνει στη Γενεύη τον προηγούμενο χρόνο και ο οποίος σε μια επιστολή όπου εξηγούσε την επιθυμία του να ταφεί στην υιοθετημένη του πόλη έγραφε ότι εκεί πάντα αισθανόταν «μυστηριωδώς ευτυχής». Χρόνια αργότερα ένας φίλος μού χάρισε τον Άτλαντα του Μπόρχες και έμεινα έκπληκτη βλέποντας μια τεράστια φωτογραφία με τους βλοσυρούς εκείνους γίγαντες τους οποίους επισκεπτόμουν τακτικά – αντισημίτες όλοι τους, που πίστευαν στον προκαθορισμό και στην απόλυτη κυριαρχία του Θεού. Στη φωτογραφία ο Ιωάννης Καλβίνος έγερνε ελαφρώς προς τα εμπρός για να κοιτάξει τον τυφλό Μπόρχες, που καθόταν στο πέτρινο πεζούλι κρατώντας το μπαστούνι του, με το σαγόνι ανασηκωμένο. Ο Ιωάννης Καλβίνος και ο Μπόρχες, έμοιαζε να λέει η φωτογραφία, ήταν εξόχως συντονισμένοι. Δεν υπήρχε ούτε ίχνος συντονισμού ανάμεσα στον Ιωάννη Καλβίνο κι εμένα, αλλά είχα καθίσει κι εγώ στο ίδιο πεζούλι υψώνοντας τα μάτια μου προς το μέρος του.

Καμιά φορά στις περιπλανήσεις μου τύχαινε κάποιος άντρας να με κοιτάξει επίμονα ή να με φλερτάρει μιλώντας γαλλικά. Τα σύντομα αυτά συναπαντήματα μου προκαλούσαν αμηχανία και μου άφηναν ένα αίσθημα ντροπής. Συχνά οι άντρες ήταν Αφρικανοί με αστραφτερά λευκά χαμόγελα,

αλλά μια φορά, καθώς στεκόμουν και χάζευα τη βιτρίνα μιας σοκολατερί, με πλησίασε από πίσω ένας Ευρωπαίος με ωραίο κοστούμι. Έγειρε προς το μέρος μου, το πρόσωπό του ακούμπησε στα μαλλιά μου και, μιλώντας αγγλικά με ελαφρώς ξενική προφορά, μου ψιθύρισε: «Θα μπορούσα να σε σπάσω στα δύο με το ένα χέρι». Ύστερα συνέχισε τον δρόμο του ατάραχα, λες κι ήταν καράβι που έπλεε σε ακύμαντα νερά. Έκανα τρέχοντας όλη τη διαδρομή μέχρι τη στάση του τραμ και στάθηκα εκεί ξέπνοη ώσπου ήρθε το όχημα και σταμάτησε τρίζοντας σπλαχνικά, κι ύστερα σωριάστηκα σ' ένα κάθισμα πίσω από τον οδηγό.

Έπρεπε να είμαστε στο τραπέζι για το βραδινό στις έξι και μισή ακριβώς. Στον τοίχο πίσω από την καρέκλα της κυρίας Έλντερφιλντ κρέμονταν μικρές ελαιογραφίες με αλπικά τοπία, και ακόμα και σήμερα η εικόνα ενός σαλέ ή μερικών αγελάδων με κουδούνες ή κάποιας Χάιντι που μαζεύει μούρα με την καρό ποδιά της μου φέρνει στον νου τη μυρωδιά του ψαριού με τις βραστές πατάτες. Ελάχιστα λέγαμε κατά τη διάρκεια των δείπνων εκείνων. Ή ίσως απλώς έτσι να μου φαινόταν σε σύγκριση με το πόσο πολλά λέγονταν στην πίσω κρεβατοκάμαρα.

Ο πατέρας της Μαρί γνώρισε τη μητέρα της ενώ υπηρετούσε ως στρατιώτης στην Μπανγκόκ. Την πήρε μαζί του πίσω στην Αμερική, όπου την τακτοποίησε με μια Cadillac Seville και μια εξοχική μονοκατοικία στο Σίλβερ Σπρινγκ του Μέριλαντ. Όταν χώρισαν, η μητέρα της επέστρεψε στην Ταϊλάνδη, ο πατέρας της μετακόμισε στη Βοστώνη και τα επόμενα δεκαπέντε χρόνια η Μαρί πηγαινο-

ερχόταν σαν μπαλάκι ανάμεσά τους. Τα τελευταία λίγα χρόνια ζούσε αποκλειστικά με τη μητέρα της στην Μπανγκόκ, όπου είχε έναν φίλο με τον οποίο ήταν τρελά, παράφορα ερωτευμένη και έμενε έξω μαζί του όλη νύχτα χορεύοντας σε διάφορα κλαμπ, μεθυσμένη ή φτιαγμένη. Όταν η μητέρα της, στο χείλος της απόγνωσης και απασχολημένη με τον δικό της φίλο, εξέθεσε την κατάσταση στον πατέρα της Μαρί, εκείνος την πήρε με το έτσι θέλω από την Ταϊλάνδη και την απόθεσε στην Ελβετία, γνωστή για τις σχολές «ραφιναρίσματος», που λείαιναν την άγρια και σκοτεινή πλευρά των κοριτσιών και τα καλούπωναν έτσι ώστε να μετατραπούν σε καθωσπρέπει γυναίκες. Το Διεθνές Σχολείο δεν ήταν τέτοιου τύπου, αλλά η Μαρί, όπως αποδείχτηκε, ήταν ήδη πολύ μεγάλη για μια κανονική σχολή κοινωνικής τελείωσης. Ήταν, κατά την εκτίμηση των εκπαιδευτηρίων αυτών, ήδη τελειωμένη. Και όχι με την καλή έννοια. Ως εκ τούτου, είχαν στείλει τη Μαρί για μία επιπλέον σχολική χρονιά στο Διεθνές Σχολείο. Πέρα από τους κανόνες του σπιτιού της κυρίας Έλντερφιλντ, υπήρχαν αυστηρές οδηγίες και από τον πατέρα της σχετικά με τις εξόδους της, κι όταν η Μαρί έβαλε χέρι στο κρασί της κυρίας Έλντερφιλντ για το μαγείρεμα, οι σκληροί αυτοί περιορισμοί έγιναν ακόμα πιο ασφυκτικοί. Κι έτσι, τα Σαββατοκύριακα που δεν πήγαινα με το τρένο στη Βασιλεία να δω τους γονείς μου η Μαρί κι εγώ συχνά μέναμε μαζί στο σπίτι, ενώ η Σοράγια έβγαινε.

Σε αντίθεση με τη Μαρί, η Σοράγια δεν φώναζε από μακριά «μπελάδες». Τουλάχιστον όχι το είδος των μπελά-

δων που προκύπτουν από απερισκεψία, από την επιθυμία να αφηγήσεις τους περιορισμούς ή τα όρια που θέτουν οι άλλοι δίχως ν' αναλογιστείς τις συνέπειες. Αν μη τι άλλο, η Σοράγια ανάδινε μιαν αίσθηση αυτοκυριαρχίας, που ήταν εξαίσια γιατί ανάβλυζε από μια εσωτερική πηγή. Εξωτερικά, έδειχνε περιποιημένη και συγκροτημένη. Ήταν μικρόσωμη, όχι ψηλότερη από μένα, και είχε τα σκούρα ίσια μαλλιά της κομμένα σ' ένα στιλ το οποίο αποκαλούσε «καρέ Σανέλ». Τόνιζε τα μάτια της με μια λοξή γραμμή αιλάνερ και είχε στο πάνω χείλος της λίγο χνούδι το οποίο δεν έκανε καμία προσπάθεια να κρύψει, καθώς πρέπει να ήξερε ότι πρόσθετε στη γοητεία της. Ωστόσο πάντοτε μιλούσε χαμηλόφωνα, λες και συναλλασσόταν μόνο με μυστικά, μια συνήθεια την οποία ίσως να είχε διαμορφώσει κατά την παιδική της ηλικία στο επαναστατημένο Ιράν ή στα χρόνια της εφηβείας της, όταν η όρεξή της γι' αγόρια –και στη συνέχεια για άντρες– σύντομα υπερέβη αυτό που θεωρούνταν αποδεκτό από την οικογένειά της. Τις Κυριακές, όταν καμιά μας δεν είχε πολλά να κάνει, περνούσαμε τη μέρα οι τρεις μας στην πίσω κρεβατοκάμαρα ακούγοντας κασέτες και περιγραφές –μ' εκείνη τη βραχνή φωνή που είχε βαθύνει ακόμα περισσότερο από το κάπνισμα– των αντρών με τους οποίους είχε πάει η Σοράγια και των πραγμάτων που είχε κάνει μαζί τους. Αν οι περιγραφές αυτές δεν με σόκαραν ποτέ, ήταν εν μέρει επειδή δεν είχα ακόμη αρκετά στέρεη αίσθηση του σεξ, πόσο μάλλον του ερωτισμού, ώστε να ξέρω τι να περιμένω απ' αυτό. Ήταν όμως και λόγω της χαλαρότητας με την οποία αφηγούνταν η Σοράγια

τις ιστορίες της. Σου έδινε την εντύπωση ότι τα όσα έλεγε δεν επιδέχονταν αμφισβήτηση. Κι ωστόσο υποθέτω πως ένιωθε την ανάγκη να τεστάρει αυτό που –ό,τι κι αν ήταν– υπήρχε στον πυρήνα της και που, όπως όλα τα φυσικά χαρίσματα, της είχε δοθεί χωρίς καμία προσπάθεια, να εξετάσει τι θα μπορούσε να συμβεί αν την πρόδιδε. Το σεξ που περιέγραφε ελάχιστη σχέση έδειχνε να έχει με την απόλαυση. Αντιθέτως, ήταν σαν να υπέβαλλε τον εαυτό της σε κάποιου είδους δοκιμασία. Μόνο όταν η Τεχεράνη συνυφαινόταν μέσα στις μακροσκελείς ιστορίες της και η Σοράγια αφηγούνταν τις αναμνήσεις της από την πόλη αυτή, μόνο τότε η αίσθηση της απόλαυσης γινόταν αληθινά απτή.

Νοέμβριος, μετά την έλευση του χιονιού: Πρέπει να ήταν ήδη Νοέμβριος όταν εμφανίστηκε στις συζητήσεις μας ο επιχειρηματίας. Ολλανδός, με πάνω από τα διπλάσια χρόνια της Σοράγια, έμενε σ' ένα σπίτι χωρίς κουρτίνες σε κάποιο κανάλι στο Άμστερνταμ, αλλά κάθε δύο εβδομάδες ερχόταν στη Γενεύη για δουλειές. Τραπεζίτης, αν δεν με απατά η μνήμη μου. Το ότι δεν υπήρχαν κουρτίνες το θυμάμαι επειδή είχε πει στη Σοράγια πως πηδούσε τη γυναίκα του με τα φώτα αναμμένα μόνο όταν ήταν σίγουρος ότι τον έβλεπαν άνθρωποι από την άλλη πλευρά του Χέρενχραχτ. Έμενε στο Ρουαγιάλ, και εκεί τον πρωτογνώρισε η Σοράγια, στο εστιατόριο του ξενοδοχείου, όπου την είχε πάει για τσάι ο θείος της. Ο άντρας καθόταν μερικά τρα-

πέζια μακριά τους, κι ενώ ο θεός της Σοράγια γκρίνιαζε ασταμάτητα στα φαρσί για τα χρήματα που χαλούσαν τα παιδιά του, εκείνη παρακολουθούσε τον τραπεζίτη να ξεκοκαλίζει επιδέξια το ψάρι του. Χρησιμοποιώντας το μαχαίρι και το πιρούνι του με ακρίβεια, με μια έκφραση απόλυτης ηρεμίας στο πρόσωπό του, ο άντρας αφαίρεσε τη ραχοκοκαλιά ακέραιη. Ούτε μία φορά από τη στιγμή που άρχισε να καταβροχθίζει το ψάρι δεν σταμάτησε για να βγάλει ένα κοκαλάκι από το στόμα του, όπως κάνουν όλοι. Εκτέλεσε την επέμβαση τέλεια, αργά, δίχως το παραμικρό σημάδι πείνας. Το έφαγε χωρίς να στραβοκαταπιεί, χωρίς καν τον φευγαλέο μορφασμό δυσαρέσκειας που κάνει κανείς όταν του στέκεται στον λαιμό ένα μικροσκοπικό αγκαθάκι που ξέφυγε. Οι άντρες που μπορούν να πάρουν αυτό που κατά βάση είναι μια πράξη βιαιότητας και να το μετατρέψουν σε κάτι κομψό ανήκουν σ' ένα συγκεκριμένο είδος ανθρώπου. Ενόσω ο θεός της βρισκόταν στο μπάνιο, ο άντρας κάλεσε να του φέρουν τον λογαριασμό, πλήρωσε με μετρητά και σηκώθηκε να φύγει, κουμπώνοντας το σπορ σακάκι του. Όμως, αντί να προχωρήσει κατευθείαν προς τις πόρτες που οδηγούσαν στο φουαγέ, εκείνος έκανε έναν κύκλο και πέρασε δίπλα από το τραπέζι της Σοράγια, πάνω στο οποίο άφησε ένα χαρτονόμισμα των πεντακοσίων ελβετικών φράγκων. Ο αριθμός του δωματίου του ήταν γραμμένος με μπλε μελάνι δίπλα στο πρόσωπο του Άλμπρεχτ φον Χάλερ, λες κι ήταν ο Άλμπρεχτ φον Χάλερ αυτός που της πρόσφερε την πολύτιμη αυτήν πληροφορία. Αργότερα, ενώ ήταν γονατισμένη στο κρεβάτι του ξενοδο-

χειού, ξεπαγιάζοντας από τις ριπές κρύου που έμπαιναν από τις ανοιχτές μπαλκονόπορτες, ο τραπεζίτης τής είπε ότι πάντοτε έπιανε ένα δωμάτιο με θέα στη λίμνη, επειδή ο ορμητικός πίδακας του σιντριβανιού της, που τιναζόταν δεκάδες μέτρα ψηλά στον αέρα, τον διέγειρε. Καθώς μας επαναλάμβανε τα λόγια του ξαπλωμένη στο πάτωμα με τα πόδια ανεβασμένα στο μονό κρεβάτι του γιου της κυρίας Έλντερφιλντ, άρχισε να γελάει και δεν μπορούσε να σταματήσει. Παρ' όλα αυτά, παρά τα γέλια, η συμφωνία είχε κλειστεί. Από τότε και στο εξής, όταν ήθελε να ενημερώσει τη Σοράγια για την επικείμενη άφιξή του στην πόλη, ο τραπεζίτης τηλεφώνουσε στο σπίτι της κυρίας Έλντερφιλντ παριστάνοντας τον θείο της. Το χαρτονόμισμα των πεντακοσίων φράγκων η Σοράγια το φυλούσε στο συρτάρι του κομοδίνου της.

Τον καιρό εκείνον η Σοράγια έβλεπε κι άλλους άντρες. Υπήρχε ένα αγόρι στην ηλικία της, γιος ενός διπλωμάτη, που ερχόταν και την έπαιρνε με το σπορ αυτοκίνητο του πατέρα του, καταφέροντας να καταστρέψει το κιβώτιο ταχυτήτων σε μια εκδρομή τους στο Μοντρέ. Κι ένας Αλγερινός γύρω στα είκοσι που δούλευε σερβιτόρος σ' ένα εστιατόριο κοντά στο σχολείο. Η Σοράγια κοιμόταν με τον γιο του διπλωμάτη, ενώ του Αλγερινού, που ήταν ειλικρινά ερωτευμένος μαζί της, του επέτρεπε μόνο να τη φιλάει. Είχε μεγαλώσει φτωχός, σαν τον Καμί, κι έτσι εκείνη πρόβαλλε πάνω του μια φαντασίωση. Όταν όμως αποδείχτηκε

ότι δεν είχε τίποτα να πει για τον ήλιο κάτω από τον οποίο είχε μεγαλώσει, τα αισθήματά της γι' αυτόν άρχισαν να ξεθυμαίνουν. Ακούγεται ψυχρό, ωστόσο αργότερα το έζησα και η ίδια: την αιφνίδια αποσύνδεση που προκύπτει από φόβο όταν συνειδητοποιείς πόσο κοντά έχεις βρεθεί με κάποιον ο οποίος δεν είναι ούτε στο ελάχιστο αυτό που φανταζόσουν, μα κάτι άλλο, εντελώς άγνωστο. Επομένως, όταν ο τραπεζίτης απαίτησε από τη Σοράγια να παρατήσει και τον γιο του διπλωμάτη και τον Αλγερινό, εκείνη δεν δυσκολεύτηκε να υπακούσει. Απαλλασσόταν έτσι από την ευθύνη για τον πόνο του Αλγερινού.

Ένα πρωί προτού φύγουμε για το σχολείο χτύπησε το τηλέφωνο. Όταν θα τα χαλούσε με καθέναν από τους άλλους δύο εραστές της, της είπε ο τραπεζίτης, θα έπρεπε να φορέσει τη φούστα της χωρίς τίποτε από κάτω. Μας το αποκάλυψε ενώ διασχίζαμε ένα παγωμένο χωράφι καθ' οδόν προς τη στάση του λεωφορείου και βάλαμε τα γέλια. Τότε όμως η Σοράγια σταμάτησε για να προστατέψει τον αναπτήρα της από τον άνεμο με τη χούφτα της. Στη λάμψη της φλόγας είδα φευγαλέα τα μάτια της και για πρώτη φορά φοβήθηκα για εκείνη. Ή ίσως να φοβήθηκα εκείνη. Φοβήθηκα αυτό που της έλειπε, ή ίσως αυτό που είχε, και την έσπρωχνε πέρα από το σημείο όπου άλλοι θα έθεται το όριο.

Η Σοράγια έπρεπε να τηλεφωνεί στον τραπεζίτη από τον κερματοδέκτη στο σχολείο συγκεκριμένες ώρες της ημέρας, ακόμα κι αν αυτό σήμαινε ότι έπρεπε να ζητήσει άδεια

για να βγει στα μισά του μαθήματος. Όταν έφτανε στο ξενοδοχείο Ρουαγιάλ για κάποια από τις συναντήσεις τους, στη ρεσεψιόν την περίμενε ένας φάκελος που περιείχε περιπλοκές οδηγίες για το τι έπρεπε να κάνει μπαίνοντας στο δωμάτιο. Δεν ξέρω τι συνέβαινε όταν δεν κατάφερνε ν' ακολουθήσει τους κανόνες του τραπεζίτη ή να ανταποκριθεί απόλυτα στα αυστηρά του κριτήρια. Δεν μου είχε περάσει από το μυαλό ότι ίσως να επέτρεπε στον εαυτό της να τιμωρείται. Μην έχοντας καλά καλά αφήσει πίσω μου την παιδική ηλικία, θαρρώ πως αυτό που καταλάβαινα τότε, έστω και απλοϊκά, ήταν πως η Σοράγια είχε εμπλακεί σε ένα παιχνίδι. Ένα παιχνίδι το οποίο θα μπορούσε ανά πάσα στιγμή να αρνηθεί να συνεχίσει. Το ότι εκείνη ειδικά ήξερε πόσο εύκολα μπορούσαν να καταπατηθούν οι κανόνες, κι ωστόσο επέλεγε, στην περίπτωση αυτή και μόνο, να τους ακολουθεί... τι θα μπορούσα να έχω καταλάβει εγώ τότε σχετικά μ' αυτό; Δεν ξέρω. Ακριβώς όπως, τριάντα χρόνια αργότερα, ακόμη δεν ξέρω αν αυτό που είδα στα μάτια της όταν τα φώτισε η φλόγα ήταν διαστροφή ή αψηφισιά ή φόβος ή το αντίθετό του: η άκαμπτη φύση της θέλησής της.

Σε ένα από τα πιο δυνατά έργα της, η Nicole Krauss βουτάει ατρόμητη στη μάχη της κατανόησης του τι σημαίνει να είσαι άντρας και τι σημαίνει να είσαι γυναίκα, προσπαθώντας να καταλάβει τις σχέσεις και τις εντάσεις που γεννιούνται απ' αυτό. Με την παρούσα συλλογή, η συγγραφέας μάς ταξιδεύει σε διάφορα μέρη του πλανήτη, από τη Γενεύη, τη Νέα Υόρκη και την Καλιφόρνια, στο Τελ Αβίβ, την Ιαπωνία και τη Λατινική Αμερική, αλλά και σε πολλούς συναισθηματικούς παραλλήλους. Πρωταγωνιστές των διηγημάτων της ενδιαφέροντες, παθιασμένοι και ενίοτε εκκεντρικοί ήρωες, από την ακμή ως τη δύση της ζωής τους. Όλοι τους άνθρωποι που παρατηρούν, αναρωτιούνται κι αναστοχάζονται με οξυδέρκεια, και μας επιτρέπουν να περιπλανηθούμε στους πάντοτε πληθωρικούς συνειρμούς τους. Συναντούμε εκεί τις πιο σημαντικές εκφάνσεις της ανθρώπινης ζωής: τη φιλία, την αγάπη και τον έρωτα, το σεξ, τη γέννηση και τον θάνατο. Η συγγραφέας, σε αυτή την πρώτη της συλλογή διηγημάτων, φωτίζει με σφοδρό, ακλόνητο φως τις δυνάμεις που καθοδηγούν και ορίζουν τις ζωές μας, την αγάπη, την εξουσία, τη βία, το πάθος, την αυτογνωσία, τον φόβο, τα γηρατειά. Βαθιά, καυστικά και ευφυή, τα διηγήματα αυτά προκαλούν ταυτόχρονα σάσισμα και συγκίνηση, και αποκαλύπτουν την ευθραυστότητα αλλά και την αντοχή της ανθρώπινης ύπαρξης.

ISBN:978-618-03-2680-2

ΒΟΗΘ. ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ 82680

metaixmio.gr